

Warszawa.....2011.-07.-07....

MINISTER ZDROWIA

GIS-EP-076-50-1/MI/MW/11

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wplynęło dn.....14.07.11.....

nr.....3585.....podpis.....

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wplynęło dn.....14.07.11.....zał.....
nr.....6728.....podpis.....

Pan Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

W związku z oświadczeniem Panów Senatorów Pana Grzegorza Wojciechowskiego oraz Pana Wojciecha Skurkiewicza w sprawie zagrożenia epidemią *E.coli*, nadesłaną przy piśmie Pana Marszałka z dnia 14 czerwca 2011 roku, znak BPS/DSK-043-3775/11, uprzejmie informuję co następuje.

Ustosunkowując się do oświadczenia Panów Senatorów, dotyczącego działań podejmowanych lub planowanych zarówno w kraju, jak i na forum Unii Europejskiej w celu wyeliminowania zagrożenia związanego ze wzrostem liczby zakażeń wywołanych groźnym, werotoksycznym szczepem bakterii *E.coli* O104:H4 w Niemczech, pragnę podkreślić, że *Escherichia coli* (*E. coli*, pałeczka okrężnicy) jest bakterią występującą w formie wielu odmiennych szczepów (serotypów). Wiele z nich stanowi część naturalnej flory jelitowej człowieka i stale bytuje w przewodzie pokarmowym zdrowych ludzi. Niektóre szczepy, nie występujące naturalnie u ludzi, mają zdolność produkowania substancji toksycznych (tzw. szczepy enterokrwotoczne o serotypach m.in. O157, O111 i O104) i mogą być chorobotwórcze dla człowieka. Od połowy maja 2011 r. w Niemczech odnotowano liczne zachorowania wywołane szczepem *E. coli* O104:H4, który produkuje werotoksynę. Władze niemieckie za pośrednictwem unijnego systemu wczesnego ostrzegania przed chorobami zakaźnymi poinformowały Komisję Europejską oraz pozostałe kraje członkowskie UE w dniu 22 maja 2011 r. o wykryciu 30 przypadków krwawych biegunek oraz zespołu hemolityczno-mocznicowego wywołanych przez *E. coli*. Zachorowania wystąpiły w szczególności na terenie północnych Niemiec. Wstępne wyniki dochodzenia epidemiologicznego wykazały na związek statystyczny między spożywaniem surowych pomidorów, ogórków i sałaty a występowaniem zachorowań. W dniu 10.06.2011 r. władze niemieckie poinformowały, że

przyczyną zakażenia są najprawdopodobniej produkty żywnościowe (kielki fasoli) pochodzące od zidentyfikowanego producenta w Dolnej Saksonii (Niemcy). Badania wykazały obecność w nich pałeczek *E. coli* 0104:H4. Wynik ten został potwierdzony przez Krajowe Laboratorium Referencyjne w Federalnym Instytucie ds. Oceny Ryzyka. Władze niemieckie poinformowały również, iż ww. kielki pochodziły z uprawy ekologicznej Gaertnerhof w Bienenbüttel w Dolnej Saksonii. Wszystkie produkty spożywcze pochodzące od tego producenta, zostały wycofane z rynku. Gospodarstwa domowe oraz przedsiębiorstwa gastronomiczne w Niemczech zobowiązane zostały do utylizacji kielków, które znajdowały się w magazynach, jak również wszelkich produktów żywnościowych, które mogły mieć kontakt z nimi. Wcześniejsze zalecenie władz niemieckich dotyczące powstrzymania się od jedzenia ogórków, pomidorów i sałaty z północnych części Niemiec zostały odwołane. W chwili obecnej liczba nowych zachorowań na terenie Niemiec jest znacząco niższa niż we wcześniejszym okresie.

W zakresie działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej podjętych w kraju informuję, iż na terenie Polski zarejestrowano pojedyncze przypadki zachorowań. Zarówno w wyniku zawleczenia choroby z Niemiec (u jednej osoby rozwinął się zespół hemolityczno-mocznicowy), jak i przypadki zakażenia wtórnego w środowisku domowym – wystąpienia zespołu hemolityczno-mocznicowego u dziecka, które miało kontakt z chorym z biegunką, który powrócił z Niemiec oraz nieżytu żołądkowo-jelitowego u opiekunki jego brata. W związku z sytuacją w Niemczech wydano następujące zalecenia dla polskich obywateli:

1. Osoby przyjeżdżające z Niemiec, u których w ciągu 14 dni lub mniej od ostatniego dnia pobytu w Niemczech wystąpiła biegunka, powinny niezwłocznie zgłosić się do lekarza pierwszego kontaktu lub na izbę przyjęć oddziału zakaźnego.
2. Wyjeżdżającym do Niemiec zalecono nie spożywanie surowych kielków oraz surowych warzyw i innych produktów żywnościowych, które mogły mieć z nimi kontakt. Biorąc pod uwagę, że typowym źródłem zakażeń spowodowanych *E. coli* mogą być produkty odzwierzęce należy również unikać spożywania surowego lub niedogotowanego mięsa wołowego oraz niepasteryzowanego mleka.
3. Biorąc pod uwagę możliwość przeniesienia się zakażenia człowiek-człowiek drogą pokarmową, zwłaszcza między osobami mającymi ze sobą bliski kontakt niezbędne jest również zachowanie podstawowych zasad higieny osobistej. W czasie podróży, gdy nie ma możliwości umycia rąk mydłem pod bieżącą wodą, należy korzystać z nasączanych chusteczek lub żeli myjących na bazie alkoholu.

Na stronach internetowych Głównego Inspektoratu Sanitarnego oraz wybranych stacji sanitarno-epidemiologicznych zostały zamieszczone:

1. zalecenia dla społeczeństwa dotyczące m.in.:
- zachowania szczególnej ostrożności w spożywaniu warzyw i owoców importowanych z obszarów dotkniętych zachorowaniami lub z krajów wskazywanych jako możliwe źródło

zakażenia zwrócenia szczególnej uwagi na proces przygotowania do spożycia produktów żywnościowych (głównie warzyw),

- zachowania zasad higieny podczas przygotowywania potraw z użyciem warzyw;
  - unikania spożywania surowych warzyw przez osoby wyjeżdżające do Niemiec i na inne obszary dotknięte zachorowaniami i wskazywane jako możliwe źródło zakażenia,
2. informacja dla osób podróżujących i przyjeżdżających z Niemiec w związku z wystąpieniem na terenie Niemiec ogniska zachorowań wywołanych *E. coli* (STEC),
  3. informacja dla lekarzy i informacja w sprawie badań w kierunku werotoksycznych pałeczek *E. coli* (STEC),
  4. ulotka informacyjna „*Pięć kroków do bezpiecznej żywności*” wydana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) w zakresie utrzymania czystości rąk, powierzchni, sprzętu wykorzystywanego podczas przygotowania żywności; oddzielenia żywności surowej od gotowanej; warunków dokładnego gotowania żywności; warunków prawidłowego przechowywania żywności; używania bezpiecznej wody i żywności. Zamieszczono ją również w obiektach użyteczności publicznej, w Urzędach Miast i Gmin oraz przekazano do większości nadzorowanych obiektów żywnościowo-żywnościowych, a w szczególności do zakładów żywienia zbiorowego otwartego i zamkniętego, w tym do punktów małej gastronomii, na targowiskach, przy trasach turystycznych, na dworcach PKP i PKS.
  5. Ponadto przedstawiciele stacji sanitarno-epidemiologicznych udzielali wywiadów oraz informacji dla mediów (programy TV oraz stacje radiowe ogólnopolskie i lokalne, prasa) nt. zachowania zasad higieny podczas przygotowywania żywności z udziałem świeżych warzyw i owoców.

W związku z wstępnymi ustaleniami niemieckich służb zdrowia publicznego w oparciu o przeprowadzone dochodzenie epidemiologiczne, iż przyczyną zachorowań są skażone warzywa – przedstawiciele organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej od dnia 31 maja 2011r. do dnia 30 czerwca 2011r. przeprowadzili 12955 kontroli sanitarnych w supermarketach, na targowiskach, w zakładach żywienia zbiorowego. W trakcie kontroli zwracano szczególną uwagę na pochodzenie warzyw i owoców, obecność w sprzedaży ogórków i innych warzyw importowanych z Hiszpanii (pochodzących z prowincji Almeria lub Malaga), warzyw i owoców dystrybuowanych do Polski z Niemiec niezależnie od kraju pochodzenia. W Polsce nie stwierdzono zachorowań, które wskazywałyby, aby skażona żywność trafiła na polski rynek.

Zgodnie z poleceniem Głównego Inspektora Sanitarnego pobrano do badań mikrobiologicznych 647 próbek warzyw i owoców pochodzących z Hiszpanii, Polski, Niemiec oraz owoców, które trafiły do Polski za pośrednictwem Niemiec z innych krajów. W dotychczas zbadanych 646 próbkach wyniki są negatywne. Badanie pozostałej 1 próbki jest w toku.

Realizowane czynności kontrolne ukierunkowane są głównie na ocenę:

- źródła pochodzenia oferowanych do sprzedaży, wykorzystywanych w produkcji i przetwórstwie świeżych owoców i warzyw,
- prawidłowości funkcjonowania w zakładach systemów identyfikowalności dostawców i odbiorców ww. asortymentu (śledzenie drogi produktu),
- warunków transportu,
- warunków przechowywania/ekspozycji w zakładach świeżych owoców i warzyw,
- prawidłowości przebiegu procesów technologicznych, w których wykorzystywane były jako surowiec świeże warzywa i owoce – przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Produkcyjnej,
- przestrzegania higieny sprzedaży/produkcji, w tym higieny osobistej personelu – realizacja ustanowionych w zakładach Zasad Dobrej Praktyki Higienicznej.

Z dotychczas przeprowadzonych kontroli wynika, iż w znacznej części skontrolowanych zakładów oferowane są, bądź wykorzystywane w przygotowywaniu potraw wyłącznie warzywa i owoce produkcji krajowej, w większości dostarczane od lokalnych dostawców i rolników w ramach dostaw bezpośrednich.

Równocześnie Główny Inspektor Sanitarny poprzez stacje sanitarno-epidemiologiczne oraz media przypomniał jednak o konieczności zachowania zasad higieny podczas przygotowywania i spożywania żywności, w szczególności świeżych warzyw spożywanych na surowo. Podczas kontroli obiektów handlowych jak i zakładów żywienia zbiorowego prowadzono również działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie potencjalnych źródeł zagrożenia, procesu przygotowywania produktów żywnościowych do spożycia, mających na celu ograniczenie ryzyka związanego z konsumpcją świeżych warzyw i owoców. Działalność tą prowadziły wspólnie cztery pionery nadzoru sanitarnego tj. pion Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku, Epidemiologii, Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia oraz Higieny Dzieci i Młodzieży.

Ponadto w związku z wystąpieniem poważnych zakłóceń w eksporcie świeżych warzyw do Federacji Rosyjskiej i na Ukrainę w dniu 24 czerwca 2011r. podpisano *Porozumienia pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Głównym Inspektorem Sanitarnym w sprawie współpracy Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej przy wydawaniu zaświadczeń dla warzyw świeżych uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wywożonych z RP do Federacji Rosyjskiej*. Opracowano i przekazano do wszystkich jednostek Państwowej Inspekcji Sanitarnej wytyczne w sprawie realizacji postanowień ww. porozumienia.

Zgodnie z ww. wytycznymi jednostki PIS pobierają do badań w kierunku liczby bakterii *E. coli*, próbki warzyw świeżych takich jak: ogórki, pomidory, szpinak, rzodkiewkę, sałaty, marchew, cykorię sałatkową, kapustę pekińską i kielki. Do badań pobierane są próbki warzyw krojonych gotowych do spożycia oraz warzyw w całości gotowych do spożycia.

Próbki są pobierane w obrocie: w hipermarketach i supermarketach, targowiskach oraz giełdach owocowo-warzywnych. Szczególną uwagę zwraca się na produkty pochodzące z gospodarstw ekologicznych. Powyższe wytyczne dotyczą również prowadzenia badań monitoringowych warzyw świeżych. Zgodnie z ww. wytycznym próbki pobierane są w każdym województwie z częstotliwością raz w tygodniu, w ilości po 5 próbek z każdego z ww. rodzaju warzyw świeżych.

Równocześnie Główny Inspektorat Sanitarny w związku z zachorowaniami wywołanymi bakterią *E. coli* podjął działania na forum międzynarodowym. W dniu 3 czerwca br. odbyło się spotkanie Pana Przemysława Bilińskiego – Głównego Inspektora Sanitarnego z Panem Prof. Dr. Reinhardem Burgerem - Dyrektorem Instytutu Roberta Kocha. Celem spotkania była wymiana doświadczeń związanych z nadzorem epidemiologicznym i stosowanymi metodami badań mikrobiologicznych. W związku z epidemią w Niemczech przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia i Głównego Inspektoratu Sanitarnego brali regularnie udział w organizowanych przez Europejskie Centrum Kontroli i Prewencji Chorób (ECDC) oraz Komisję Europejską telekonferencjach służącym wymianie informacji w zakresie sytuacji epidemiologicznej zakażeń *E. coli* O104:H4 oraz kwestiom związanym z kontrolą żywności. ECDC zorganizowało również telekonferencję poświęconą kwestiom klinicznym, która pozwoliła podzielić się klinicyzom z krajów dotkniętych licznymi przypadkami zakażeń wywołanych *E. coli* (EHEC) doświadczeniami w opiece medycznej i leczeniu pacjentów z zespołem hemolityczno-mocznicowym. Jednocześnie kwestia epidemii *E. coli* została podjęta na szczeblu politycznym Unii Europejskiej – na posiedzeniu Rady UE ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Spraw Konsumentkich (EPSCO), w dniu 6 czerwca 2011 r. Dyskusja w tej kwestii była kontynuowana podczas Nieformalnego Spotkania Ministrów Zdrowia w Sopocie w dniach 5-6 lipca otwierającego cykl spotkań w czasie polskiej Prezydencji.

Z upoważnienia
MINISTRA ZDROWIA
SEKRETARZ STANU
Jakub Szulc